

Posudek na rigorózní práci

Mgr. Jana Vávry

Jaderná elektrárna Temelín v krajinném, estetickém a kulturním kontextu

Na 88 stranách se autor zabývá „sociálním kontextem“ Jaderné elektrárny Temelín (JETE). tento „sociální kontext“, jak jsem jej nazval, se skládá z rozměru estetického, rozměru krajinného a rozměru sociálně-kulturního. Takto pojaté téma je rozdělené do dvou částí:

- a) teoretické, zkoumající estetické hodnocení krajinných scenérií, krajinné změny a s nimi spojené sociální a kulturní změny
- b) empirické, kde jsou výsledky kvalitativních šetření v zájmovém území a jejich interpretace.

Jde o ambiciózní širší tématu, která hrozila rozplynutím se do dějin estetiky nebo do přehledu kulturologických koncepcí. Jako oponent však musím konstatovat, že s tímto úskalím se autor vyrovnal velmi dobře a stále sledoval cíl – uvedený celkový „sociální a kulturní kontext JETE“ a co tento kontext vlastně ukazuje a jak jej interpretovat. Vzhledem k tomu, že jsem měl možnost se seznámit s magisterskou prací Jana Vávry na podobné téma, mohu porovnat posun a kvalitu zpracování tématu. Právě onen sociální a kulturní kontext ve kterém stavba JETE probíhala a do kterého je zasazena je to nové a přínosné a splňuje tak požadavky interdisciplinárního pohledu a kulturologické interpretace dat.

Struktura práce sleduje nejprve původní estetický kontext - paradigmata estetického vnímání a proměny krajinomalby v historii: antika, středověk, renesance, klasicizující malby 17. stol., realistické malby 17. stol., romantismus, realismus, symbolismus. Dále hledá oporu pro estetické vnímání ve filosofii a estetice osvíceneckého období, v estetice 20 století až po environmentální estetiku. Nezapomíná však ani na prostředí, kde se estetické hodnocení JETE odehrává – na českou krajinu a její sociální hodnotu. Zde se autor pouští do zajímavých úvah o české variantě arkadské krajiny. Jako oponent mám otázku, zda by mohl toto své tvrzení doložit a rozvinout i z hlediska širšího – evropské obliby arkadského typu krajiny, a co znamená tento typ ekologicky.

Kapitolu 3. Sociální a krajinné změny v ČR považuji za zdařilou syntézu kvantitativních výsledků různé úrovně na ose lokální-národní a jejich interpretace. Z uvedených grafů struktury zaměstnanosti vyplývá otázka, zda můžeme mluvit i tomto konkrétním případě o přechodu na společnost služeb případně dokonce o informační společnosti nebo dokonce o globální společnosti?

Situační popis a historie stavby JETE včetně výsledků zpráv o hodnocení vlivu JETE na životní prostředí není jen rutinním popisem, ale přináší řadu zhuštěných informací. Samotný empirický výzkum, (počet respondentů 41), je postaven na faktorech: *měřítka, rušivost, znalost krajiny a symbolizace* (promítnutí mimoestetických postojů do vnímání JETE).

Ukazuje se jako silný faktor kombinace měřítka a rušivosti, což je v podstatě zase o měřítku, tentokrát vnímaném negativně, a jako nosná se ukazuje kontextuální estetika.

Komentáře a připomínky:

K problému symbolizace mám metodologickou připomínku - inspiraci: Ernest Cassirer (E. Cassirer, *Filosofie symbolických forem 1: Jazyk, 2: Mýtické myšlení*. Praha: Oikúmené 1996) dává podle mého názoru návod jak uchopit i takové symbolické formy jaké se váží k JETE. Zdá se, že empirické šetření je v tomto směru na počátku a přineslo výsledky ve formě představ – mýtů a ve formě jazyka, nikoli ještě ve formě poznání. Mýtus, jazyk, poznání slovy Cassierera – slovy sociálního konstruktivismu (P. Berger, T. Luckmann, P. Bourdieu) externalizace, objektivace, internalizace.

Domnívám se, že problém konce neolitu, jak je autor zmiňuje, je až sekundárně problémem estetickým. Podle mého soudu je to především problém kulturní, kulturní a ekonomické konstrukce toho, co je krajina a jaké její funkce jsou důležité a také problémem sociálním – změněné role tradičních sociálních skupin (především zemědělců obecně).

Mám jedinou formální připomínku týkající se pořadí „kontextu“ , které je uváděno pokaždé jinak (estetický, krajinný, kulturní, jindy estetický, sociální....atd).

Oceňuji uměřenost formulací autora, ukotvení problému v literatuře, ve výsledcích českých výzkumů a ve světové literatuře. Jan Vávra se nedopouští kategorických tvrzení.

Poznámka k literatuře: velice oceňuji výběr, šíři a anglickou vědeckou literaturu, která byla zjevně načtena, týkající se estetického hodnocení krajiny – Appellon, Antrop, Carlson, Leopold, Lothian. Z domácích autorů jsou také zastoupeni hlavní představitelé – jsem rád, že se nezapomnělo na Stanislava Muranského a Igora Míchala a samozřejmě současné autory.

Závěr:

Rigorózní práce Jaderná elektrárna Temelín v krajinném, estetickém a kulturním kontextu řeší interdisciplinární problém širšího estetického, sociálního a kulturního kontextu hodnocení Jaderné elektrárny Temelín. Rigorózní práce je dobře teoreticky ukotvená, metodologicky zdařile provedená v oblasti estetického hodnocení krajiny a estetických přístupů samotných, v oblasti krajinného kontextu se znalostí literatury a postupů krajinné ekologie a v oblasti sociální se snahou spojovat krajinné a sociální změny v zájmovém území. Empirické výsledky převážně kvalitativní jsou kultivovaně diskutovány. Oceňuji orientaci v problematice, skutečnou znalost uvedené literatury a přes rozsáhlost tématu jasnou linii práce. Doporučuji proto zcela jednoznačně práci Jana Vávry k obhajobě.

V Českých Budějovicích 10. 4. 2009

PhDr. Miloslav Lapka, CSc.

ÚSBE v.v.i. AV ČR
FFUK Praha katedra kulturologie